

De liedjes die we zingen

Chor der Gefangenen 0013

Fidelio

We zijn druk geweest met het Gevangenenkoor uit Fidelio van Ludwig van Beethoven. Ik heb helaas deze opera nog niet live ondergaan, maar dank zij mijn goedgevulde boekenkast waarin ook de "De Wereld Van De Opera" van de auteur Kurt Pahlen staat, valt er toch het een en ander over de componist en het verhaal te melden. De vertaalde de tekst is mijn interpretatie.

De Componist

Ludwig van Beethoven, werd waarschijnlijk geboren op 16 december 1770. Deze datum wordt aangenomen omdat hij op 17 december werd gedoopt in Bonn. Zijn grootvader Louis kwam uit het dorpje Haacht dat tussen Mechelen en Leuven ligt. Dat verklaart waarom de Duitser het Nederlandse woordje "van" in zijn naam heeft. Beethovens jeugd werd sterk beïnvloed, misschien wel vergald, door zijn vader die geprobeerd van zijn zoon een wonderkind te maken à la Mozart. Dat lukte niet, maar toen Ludwig 11 was speelde hij wel Bachs Wohltemperierte Klavier uit zijn hoofd. In 1787 gaat Beethoven in de leer bij Mozart die hem een grote toekomst voorspelt. Als zijn moeder overlijdt keert hij terug naar Bonn. Toen Ludwig 21 was verhuisde hij definitief naar Wenen waar hij na de dood van Mozart les krijgt van componisten als Haydn en Salieri. Hij beleeft prachtige jaren. Hij raakte er bevriend met gecultiveerde mensen, gaf concerten in paleizen, zijn werken werden gedrukt en verkocht en hij gaf privé-les aan de rijkste personen. Het leven was in cultureel en financieel opzicht een feest. Als hij in 1796 na grote concerten gegeven te hebben in Praag, Berlijn en Leipzig in Wenen terugkeert veroorzaakt een val een scheur in de gehoorzenuw en wordt hij langzaam doof. Als hij tenslotte in 1819 totaal niets meer hoort kan hij zich in de omgang met mensen alleen nog redden door conversatieboekjes te gebruiken.

Een zware longontsteking en een ongeneeslijke leverziekte maken in 1827 een einde aan zijn leven. Hij sterft terwijl buiten een hevig onweer woedt.

De Opera

Fidelio, door Beethoven ook nog "Leonore oder die eheliche Treue" genoemd, was zijn enige opera en het heeft hem zeer veel moeite gekost om tot de uiteindelijke versie te komen. Tot driemaal toe kwam de opera op de planken in een steeds gewijzigde opzet. Pas na driemaal was Beethoven van oordeel dat de uitvoering de verwerkelijking van zijn hoge idealen nabij kwam.

De jarenlange worsteling om de juiste vorm te vinden bracht hem meer bitterheid en teleurstelling dan al zijn andere composities bij elkaar. Voor deze opera componeerde hij niet minder dan vier ouvertures. De eerste drie zijn bekend geworden onder de naam "Leonore Ouvertures".

Het koor der gevangenen

Pizarro, de gouverneur van de gevangenis, en van beroep schobbejak, heeft zijn vijand Florestan in de slechtste kerker van zijn gevangenis opgesloten. Hij is vast van plan om hem te doden voordat een minister, die op inspectiereis ook zijn gevangenis zal aandoen, dit kan verhinderen. Fidelio hoort hem dit toevallig tegen de cipier Rocco zeggen. Fidelio wil de moord voorkomen. Op dringend verzoek van Fidelio en Rocco's dochter Marzellina laat Rocco de gevangenen een korte wandeling maken in de gevangenuitdier. Aarzelend, angstig en verblind door het felle zonlicht komen ze uit de kerker.

De gevangenen ervaren de onverwachte buitenlucht als een visioen van de vrijheid:

KOOR

O, welke Lust, in freier Luft
den Atem leicht zu heben
O, welche Lust
Nur hier, nur hier ist Leben
Der Kerker eine Gruft

O, wat een genot, in de
buitenlucht
Gemakkelijk te kunnen
ademen,
O, wat een genot
Alleen hier is het leven,
De kerker is een grafkelder

Dan verwoordt één van hen het visioen:

EERSTE GEVANGENE

Wir wollen mit Vertrauen
Auf Gottes Hilfe bauen
Die Hoffnung flüstert sanft mir
zu:
Wir werden frei, wir finden Ruh

Wij willen met vertrouwen
Op de hulp van God bouwen!
De hoop fluistert mij zachtjes
toe
Wij worden vrij, wij vinden
rust

Vragend putten de overige gevangenen hieruit moed:

O Hoffnung! Rettung!
Welch ein Glück!
O Freiheit! Kehrst du zurück?

O, Hoop! Redding!
Wat een geluk!
O, Vrijheid! Zul je terugkeren?

Het moment van optimisme wordt getemperd omdat zij zich al wandelend in de tuin bespied wanen:

TWEEDE GEVANGENE

Sprecht leise!

Haltet euch zurück!

Wir sind belauscht

Mit Ohr und Blick.

Spreek zacht!

Houd je in!

Wij worden bespied

met oor en blik

Het wantrouwen grijpt om zich heen en deze waarschuwing ijlt door de groep:

KOOR

Sprecht leise!

Haltet euch zurück!

Wir sind belauscht

mit Ohr und Blick

Spreek zacht!

Houd je in!

Wij worden bespied

met oor en blik.

Dan komt de vreugde van het moment in de buitenlucht weer op:

O, welche Lust, in freier Luft

den Atem leicht zu heben

O, welche Lust

Nur hier, nur hier ist Leben

O, wat een genot, in de
buitenlucht

Gemakkelijk te kunnen ademen,

O, wat een genot

Alleen hier is het leven.

Maar meteen keert de voorzichtigheid terug:

Sprecht leise! Haltet euch
zurück!

Wir sind belauscht
mit Ohr und Blick.

Spreek zacht! Houd je in!

Wij worden bespied
met oor en blik.

Terwijl de gevangenen buiten zijn vertelt Rocco aan Marzeline en Fidelio dat ze in de kerker een graf moeten delven. Pizarro is van plan om Florestan daarin te laten verdwijnen. Op het moment dat de moord moet plaats vinden werpt Fidelio zich tussen moordenaar en Florestan en roept: "Doodt eerst zijn vrouw". Fidelio is namelijk de als man vermomde Leonore, de echtgenote van Florestan!

Het hele verhaal van de opera zal ik hier niet vertellen, maar uiteindelijk komt het goed en gaat de moord niet door, worden Florestan en Leonore weer verenigd, laat de inspecterende minister de gevangenen vrij en krijgt Pizarro zijn gerechte straf.

John van Halderen, juli 2002